

Anna Łukawska – Uniwersytet Śląski w Katowicach

Sprawozdanie z międzynarodowego seminarium naukowego

In the Neighborhood of War

Wiedeń, Uniwersytet Wiedeński, 16 października 2024 roku

Dnia 16 października 2024 roku na Wydziale Teologii Katolickiej Uniwersytetu Wiedeńskiego odbyło się międzynarodowe, interdyscyplinarne, studenckie seminarium naukowe *In the Neighborhood of War*. Wydarzenie zostało zorganizowane we współpracy Uniwersytetu Wiedeńskiego i Uniwersytetu Śląskiego. Wsparcia finansowego udzieliła fundacja Renovabis. Pomysłodawcą i koordynatorem seminarium był ks. dr Patryk Zając, współpracownik Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego oraz Wydziału Filozofii i Edukacji Uniwersytetu Wiedeńskiego. Seminarium pierwotnie miało się odbyć w dniach 22–24 maja 2024 roku, jednakże ostatecznie miało miejsce w październiku. Celem seminarium naukowego było wspólne zastanowienie się nad problemem wojny we współczesnym świecie, ze szczególnym uwzględnieniem wojny na Ukrainie. W tym celu zaproszono 20 młodych osób, studentów różnych kierunków i specjalności, do zaprezentowania swoich przemyśleń i spostrzeżeń na ten temat, ujętych w formie krótkich, około 15-minutowych wystąpień. Szczególnie istotnym kryterium w wyborze uczestników był fakt zamieszkiwania przez nich w Polsce, czyli w bezpośrednim sąsiedztwie konfliktu zbrojnego. Jak wynikało z wypowiedzi, niektórzy z nich mieli okazję uczestniczyć w akcjach pomocy organizowanych na rzecz Ukrainy w początkowej fazie wojny.

Seminarium naukowe odbyło się w dniu 16 października w godzinach 9.00–18.00. Całość zorganizowano w gabinecie Dziekana Wydziału Teologii Uniwersytetu Wiedeńskiego. Udział wzięło łącznie 27 osób, w tym 20 studentów Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz 7 naukowców: ks. prof. dr hab. Paul M. Zulehner, emerytowany profesor Uniwersytetu Wiedeńskiego; prof. dr hab. Renata Dampc-Jarosz, Prodziekan ds. Studenckich i Kształcenia Wydziału Humanistycznego UŚ; dr hab. Tomasz Kubalica, prof. UŚ; dr Aleksandra Kłos-Skrzypczak, prof. UŚ; ks. dr Patryk Zając, Uniwersytet Wiedeński, Uniwersytet Śląski; dr Paweł Zakrajewski; mgr Lidiya Marakhovska, doktorantka Uniwersytetu Wiedeńskiego.

Opisywane seminarium naukowe przebiegało według ustalonego porządku, poprzez wydzielenie czterech grup tematycznych. Główną część seminarium stanowiły przedstawiane przez studentów prezentacje, realizowane w zespołach liczących od jednej do trzech osób.

Wszystkie wystąpienia swą tematyką nawiązywały do szeroko rozumianej kwestii wojny. Nie ograniczano się tylko do ścisłego przedstawienia wyników badań naukowych odnoszących się jedynie do przedmiotowego konfliktu zbrojnego. Zakres tematyczny poruszanych przez prelegentów zagadnień miał charakter interdyscyplinarny, dzięki czemu łączył naukę m.in. z popkulturą i sztuką. Na podstawie tematyki określonej w abstraktach ks. dr Zajac podzielił wystąpienia na cztery grupy tematyczne, kolejno:

Grupa 1: Kultura i reprezentacja wojny,

Grupa 2: Tożsamość osobista i narodowa w obliczu konfliktu,

Grupa 3: Społeczne skutki wojny,

Grupa 4: Filozoficzne i duchowe refleksje na temat wojny i pokoju.

Seminarium zostało przeprowadzone w 4 rundach poprzedzonych „impulsem” udzielonym przez moderatorów. W grupach tematycznych zaprezentowane zostały kolejno następujące wystąpienia, wymienione wraz z ich autorami:

Grupa 1:

- *War in Terms of Space: Poetry and the Media* – Jan Warchal, Julia Michalik

- *Eurovision, Unity and War* – Horacy Marchewka, Marta Swietoń

- *War as the Breaking of Dialogical Space and the Aesthetics of Suffering and Hope* –

Jakub Rucinski, Dawid Rduch

Grupa 2:

- *Why Are Ukrainians Defending Themselves?* – Lidiya Marakhovska

- *‘What Are Women Capable of in the Face of Danger?’* – Aleksandra Zofia Jarosz,

Aleksandra Róża Jarosz

- *Soldiers, the Victims of Power* – Antoni Sobaszek, Tomasz Kaniewski

Grupa 3:

- *The Impact of the War on Post-Traumatic Stress Disorder on Poles* – Maja Kędzierska

- *Family During the Times of War* – Maria Muszyńska, Erwin Karas

- *The Place Where Time Flows Differently* – Natalia Kułach, Zuzanna Gabriela Michura

Grupa 4:

- *Socially Engaged Theology. Hope for Peace in Pope Francis’ Documents* – Mateusz Nal, Michał Dytkowski

- *War of the Revelation* – Anna Łukawska, Jadwiga Gorol, Kamil Brożek

Seminarium zakończono podsumowaniem wypracowanych w jego trakcie wniosków. Skupiały się one głównie na emocjonalnym aspekcie doświadczenia wojny. Swoje spostrzeżenia w formie pojedynczego słowa, które najbardziej przemówiło do uczestników

w trakcie wystąpień, zapisywali oni na kartkach. Następnie ks. prof. Zulehner prosił każdego o krótkie wyjaśnienie uzasadniające dany wybór i każdorazowo dołączał własny komentarz, umieszczając kartkę na tablicy celem późniejszego porównania spostrzeżeń prelegentów.

Po tej części przyszedł czas na podsumowanie i podziękowanie, które wygłosił organizator wydarzenia, ks. dr. Zajac. W krótkim wystąpieniu podziękował on ks. prof. Zulehnerowi, podkreślając jego szczególne, całodzienne zaangażowanie w prace. Całe seminarium zakończono zapowiedzią ukazania się publikacji pokonferencyjnej oraz pamiątkowymi fotografiami.

Grupy badawcze zajmowały się szeroko pojętą tematyką wojny i konfliktów zbrojnych w kontekście tego, jak wydarzenia tego typu rezonują we współczesnym świecie. Wystąpienia nie były jednolite metodologicznie, w związku z czym nie sposób całościowo oceniać ich efektywność badawczą. Pewnym jest, że dla wszystkich uczestników było to wydarzenie rozwijające zarówno pod względem naukowym, językowym, jak i w kontekście umiędzynarodowienia. Wszyscy uczestnicy seminarium posługiwali się językiem angielskim, Prodziekan Wydziału Humanistycznego, prof. dr hab. Dampc-Jarosz wygłosiła prelekcję w języku niemieckim, rozdając uprzednio uczestnikom drukowaną wersję angielską swojego wystąpienia. Fakt, iż seminarium nie było transmitowane ani nagrywane, podnosi wartość tego wydarzenia, zwłaszcza w kontekście dynamicznych zmian społecznych, które zaszły już od tego czasu, niejako dezaktualizując jego treść. Wszystkim uczestnikom zaproponowano publikację artykułów pokonferencyjnych, które miałyby się ukazać w roczniku *Erich Maria Remarque-Friedenszentrum*. Publikacja ta ukazała się w renomowanym wydawnictwie Vandenhoeck & Ruprecht na początku 2026 roku.

Oprócz części naukowej uczestnikom zapewniono również liczne atrakcje wyjazdowe, umożliwiające im zapoznanie się z topografią Wiednia i najważniejszymi zabytkami miasta oraz przyswojenie podstawowej wiedzy na temat historii odwiedzanych miejsc. Pierwszego dnia wraz z licencjonowaną panią przewodnik uczestnicy przejechali ringiem wiedeńskim oraz przespacerowali się po historycznym centrum miasta. Do najważniejszych zabytków, jakie udało im się odwiedzić należą m.in.: znajdująca się na środku Stephansplatz XIV-wieczna katedra św. Szczepana, będąca jedną z największych świątyń w Europie rezydencja Hofburg, służąca od XIII w. do 1918 roku jako rezydencja władców Austrii, XVIII-wieczny Belweder wiedeński wraz z ogrodami, kościół augustianów, w którym Napoleon Bonaparte w 1810 r. zawarł związek małżeński z Marią Ludwiką Austriaczką. Trzeciego dnia wyjazdu uczestnicy mieli okazję zwiedzić Kompleks Pałacowy Schönbrunn, w skład którego wchodziła m.in. słynna Glorietta. Następnie przejechano na wzgórze Kahlenberg, będące w 1683 roku miejscem

dowodzenia króla polskiego, Jana III Sobieskiego, podczas zwycięskiej bitwy o Wiedeń z Turkami. Chętni mieli okazję do uczestnictwa we mszy świętej w znajdującym się na wzgórzu kościele pw. św. Józefa, zburzonego podczas XVII-wiecznych wydarzeń. Kościół po odbudowie przeszedł pod opiekę polskich księży zmartwychwstańców. Uczestnicy wysłuchali historii wydarzeń związanych z kościołem udzielonej przez panią kościelną, a następnie zapoznali się z panoramą miasta widoczną ze wzgórza. Po tych wydarzeniach nastąpił przejazd powrotny do Polski.